

Узровень і адпаведнасць стаматалагічнай дасведчанасці дзяцей і іх бацькоў

Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт

Кафедра стаматалогіі дзіцячага ўзросту

Вызначэна стаматалагічная дасведнасць дзяцей і іх бацькоў па пытаннях прафілактыкі.

Ключавыя словы: дзеці, бацькі, веды

Сістэма прафілактычнай аховы здароўя Рэспублікі Беларусь удасканальваецца ў напрамку дасягнення найвышэйшага ўзроўню здароўя ўсяго насельніцтва. Прафілактычная праца з'яўляецца падмуркам стратэгічнага развіцця аховы здароўя краіны і асноўным інструментам яго дасягнення [2, 3]. Прафілактычны накірунак з'яўляецца прыярытэтным у стаматалогіі дзіцячага ўзросту. Папярэжанне захворванняў, кантроль за станам зубоў і паражніны рота, распачаты ў дзіцячым узросце дае вялізны эканамічны эффект у маштабах дзяржавы [5, 6]. Аднак узровень выкарыстання стаматалагічнай дапамогі дзіцячым насельніцтвам у нашай краіне – толькі 60%, а не 100% у адпаведнасці з рэкамендацыямі Сусветнай арганізацыі аховы здароўя [1]. Найболей важным і слабым ланцугом у здзяйсненні мерапрыемстваў па першаснай прафілактыцы асноўных стаматалагічных захворванняў з'яўляецца гігіенічнае выхаванне насельніцтва, стаматалагічная асветніцкая праца, навучанне дзяцей і дарослых правілам гігіены паражніны рота [4, 5]. Дагэтуль не даследвалася, наколькі бацькі перадаюць стаматалагічныя веды і навыкі сваім дзецям, удзельнічаюць у стаматалагічным “выхаванні” свайго дзіцяці.

Мэта даследвання

Мэтай нашай працы з'явілася вызначэнне ўзроўню стаматалагічнай дасведчанасці першакласнікаў і іх бацькоў па пытаннях прафілактыкі стаматалагічных захворванняў і адпаведнасці ведаў бацькоў ведам іх дзяцей.

Матэрыялы і метады

Па спецыяльна распрацаваных намі анкетах праведзены аналіз адказаў на пастаўленыя пытанні 122 першакласнікаў сярэднядукацыйных школ г.Мінска і іх 122 бацькоў. Анкеты змяшчалі пытанні, што датычыліся прычын узнікнення захворванняў цвёрдых тканак зуба, мэты і частаты наведвання стаматолага, метадаў і сродкаў асноўнага і дадатковага дагляду за зубамі і паражнінай рота. Анкета для бацькоў, акрамя гэтых пытанняў, змяшчала пытанні аб ужыванні фтор-солі і карыстанні пастамі са фторам. Анкетаванне бацькоў і дзяцей праводзілася асобна.

Вынікі працы

Па выніках анкетавання, большасць дзяцей атрымлівае навыкі па стаматалагічнай гігіене ад сваіх бацькоў. Меншая ж частка - ад стаматолага ці школьнага настаўніка ($P < 0,05$). Удзел бацькоў у стаматалагічнай дасведчанасці дзяцей адлюстроўваецца ў адпаведнасці адказаў бацькоў адказам дзяцей на адны і тыя ж пытанні анкеты.

На пытанне “Ці вучыў стаматолаг дзіця, як правільна даглядаць за паражынай рота?”, большасць бацькоў ($54,1 \pm 5,8\%$) адказалі “Так”; $32,4 \pm 5,4\%$ бацькоў адказалі адмоўна; $13,5 \pm 4,0\%$ бацькоў не памятала гэтага факту. Большасць дзяцей ($75,6 \pm 3,9\%$) пазначылі, што даглядаць за зубамі іх вучылі бацькі; $13,0 \pm 3,0\%$ дзяцей не памятала, хто вучыў; $7,3 \pm 2,35$ дзяцей навучыў стаматолаг; $3,3 \pm 1,6\%$ - школьны настаўнік.

Здароўе зубоў іх дзіці залежыць ад шэрагу фактараў: рэгулярнай чысткі, рацыянальнага харчавання, спадчыннасці, рэгулярнага наведвання стаматолага. Так лічыць $33,8 \pm 5,5\%$ апытаных бацькоў. Прыкладна такая ж колькасць бацькоў ($29,7 \pm 5,3\%$) лічаць уплывовай толькі рэгулярную чыстку зубоў. Толькі на стаматолага ў пытанні здароўя зубоў спадзяецца $10,8 \pm 3,6\%$ бацькоў. Нязначная колькасць бацькоў лічыць уплывовымі толькі рацыянальнае харчаванне ($4,1 \pm 2,3\%$) або толькі спадчыннасць ($9,5 \pm 3,4\%$). А $12,2 \pm 3,5\%$ бацькоў не змаглі адказаць на гэта пытанне.

Дзіця пачало чысціць зубы з 3-ох гадоў – адзначылі $32,4 \pm 5,4\%$ бацькоў. Амаль столькі ж бацькоў ($31,1 \pm 5,4\%$) не памятае, калі пачало чысціць зубы дзіця. Узрост 2 гады адзначылі $13,5 \pm 4,0\%$ бацькоў, па $4,1 \pm 2,3\%$ бацькоў адпаведна – 2,5 і 2 гады; $8,1 \pm 3,2\%$ – 1 год; $1,4 \pm 1,3\%$ – 8 месяцаў і $5,4 \pm 2,6\%$ бацькоў адзначылі

ўзрост 4 гады. У той жа час толькі 12,2±3,0% дзяцей сцвярджае, што чысціць зубы з 3-ох гадоў. 31,7±4,2% дзяцей, калі пачалі чысціць зубы, не ведаюць. Амаль столькі ж дзяцей (30,1±4,1%) пазначылі ўзрост 4 гады; 8,9±2,6% – 5 гадоў; 13,0±3,0% – 6 гадоў; па 1,6±1,1% адзначылі 1 і 2 гады. Розніца паміж адказамі дзяцей і іх бацькоў дакладная ($P < 0,05$).

Большасць бацькоў (75,7±5,0%) лічыць, што дзіця павінна чысціць зубы 2 разы ў дзень, а 6,8±2,9% – 1 раз у дзень ($P < 0,001$). У той жа час 68,9±5,4% бацькоў сцвярджае, што іх дзіця чысціць зубы 2 разы ў дзень; і 23,0±4,9% – 1 раз у дзень. Значная частка дзяцей сцвярджае, што чысцяць зубы 2 разы ў дзень (49,6±4,5%) і 26,0±4,0% не змагла адказаць на гэта пытанне. Сцвярджаюць, што чысцяць зубы 1 раз у дзень 16,3±3,3% дзяцей; 7,3±2,3% – 3 разы ў дзень.

Большасць бацькоў (56,8±5,8%) ведаюць, што чысціць зубы дзіця павінна раніцай і ўвечары пасля ежы, аднак значная іх частка (21,6±4,8%) лічыць, што чысціць зубы дзіця павінна раніцай перад ежай, а не пасля яе. Нязначная колькасць бацькоў называе толькі раніцу або толькі вечар. Не ведае, калі дзіця павінна чысціць зубы 4,1±2,3% бацькоў. Пры гэтым толькі 33,8±5,5% бацькоў сцвярджае, што іх дзіця чысціць зубы раніцай і ўвечары пасля ежы, 32,4±5,4% бацькоў – раніцай перад ежай. Прызнаюць, што дзіця павінна чысціць зубы толькі ўвечары пасля ежы 16,2±4,3% бацькоў. Значная частка дзяцей (39,0±4,4%) адзначыла, што чысцяць зубы раніцай і ўвечары пасля ежы; 18,7±3,5% – толькі раніцай; 14,6% – пасля кожнага прыёму ежы; 9,8±2,7% – толькі ўвечары і 17,1±3,45% не ведалі, як адказаць на гэта пытанне.

Большасць бацькоў (75,7±5,0%) сцвярджае, што дзіця пры чыстцы зубоў карыстаецца пастай са фторам; 14,8±4,1% – без фтору; 9,5±3,4% не ведае, ці змяшчае фтор паста дзіцяці.

Адзначылі, што іх дзіця ўжывае салодкае паміж асноўнымі прыёмамі ежы 60,8±5,7% бацькоў, 5,4±2,6% – разам з асноўнымі прыёмамі ежы, 20,3±4,7% – 1 раз у дзень, 12,2±3,8% – 1 раз у 2-3 дні.

70,3±5,3% бацькоў ведае, што дзіця неабходна вадзіць да стаматолага 2 разы ў год дзеля прафілактычнага агляду, але толькі 33,8±5,5% бацькоў робяць гэта. Лічаць, што дзіця трэба вадзіць да стаматолага па меры ўзнікнення праблем

4,1±2,3% бацькоў, а 33,8±5,5% бацькоў водзіць дзіця да стаматолага толькі па меры ўзнікнення праблем. Лічаць, што трэба вадзіць дзіця для прафілактычнага агляду 1 раз у год 20,3±4,7% бацькоў; 28,4±5,2% бацькоў робяць так.

Тое, што дзіця павінна чысціць зубы рухамі, адпаведнымі метаду Марталлера, ведаюць большасць бацькоў (62,2±5,6%), але 14,9±4,1% бацькоў пазначылі вымятальныя рухі, 5,4±2,6% – кругавыя, а 17,6±4,4% не ведалі адказу на гэтае пытанне. Пры гэтым большая частка дзяцей (37,4±4,4%) не ведала, якімі рухамі трэба чысціць зубы; толькі 26,0±4,0% дзяцей пазначылі рухі, адпаведныя метаду Марталлера, 19,5±3,6% – толькі вымятальныя рухі, 6,3±3,3% – толькі кругавыя. Розніца паміж адказамі бацькоў і дзяцей дакладная ($P < 0,05$), што кажа аб недастатковай перадачы ведаў бацькамі іх дзецям, пры там, што большасць бацькоў валодае патрэбнымі ведамі.

Лічаць, што дзіця павінна чысціць зубы на працягу 2-ух хвілін 62,2±5,6% бацькоў, 28,4±5,2% – 1 хвіліну; 4,1±2,3% – 30 секунд; 5,4±2,6% не ведалі колькі. Большая частка дзяцей (36,6±4,3%) не ведала, як працягла яны чысцяць зубы; 24,4±3,9% дзяцей – сцвярджаюць, што чысцяць 2 хвіліны; 21,2±3,7% – 1 хвіліну; 17,1±3,4% – 30 секунд. Розніца паміж адказамі бацькоў і дзяцей дакладная ($P < 0,05$), што ўказвае на недастатковае засяроджванне ўвагі дзяцей на важнасці працяглай чысткі зубоў бацькамі.

Большасць бацькоў (74,3±5,1%) ведаець, што зубную шчотку дзіцяці трэба мяняць 1 раз у 3 месяцы, а 14,9±4,1% бацькоў лічаць, што трэба мяняць 1 раз у паўгода. Пры гэтым толькі 55,4±5,8% бацькоў мяняюць шчотку дзіцяці 1 раз у 3 месяцы; 1 раз у год мяняюць шчотку дзіцяці 24,3±5,0% бацькоў. 6,8±2,9% бацькоў лічыць, што зубную шчотку дзіцяці трэба мяняць па меры разлажачвання шчаціння; 1,4±1,3% – 1 раз у год; 2,7±1,9% бацькоў не ведаюць адказу на гэтае пытанне. Адзначылі, што бацькі мяняюць ім шчотку па меры разлажачвання шчаціння, 32,5±4,2% дзяцей; 22,0±3,7% дзяцей пазначылі 1 раз у год; 13,8±3,1% – 1 раз у паўгода; 13,0±3,0% – 1 раз у 3 месяцы; 17,9±3,5% не ведалі, як часта бацькі мяняюць ім шчотку.

На пытанне “Ці карыстаецца Ваша дзіця дадатковымі сродкамі гігіены?” большасць бацькоў (66,2±5,5%) адказалі адмоўна; 29,7±5,3% – станоўча; 3,0±2,3% бацькоў не змаглі адказаць на гэта пытанне.

Такім чынам, стаматалагічная дасведчанасць першакласнікаў і іх бацькоў па пытаннях прафілактыкі карыёзу зубоў і гігіенічнага дагляду за паражнінай рота недастатковая. Стаматалагічная дасведчанасць дзяцей залежыць у першую чаргу ад удзелу і зацікаўленасці бацькоў у стаматалагічным здароўі дзіцяці. Перадача стаматалагічных ведаў і навыкаў дзецям здзяйсняецца бацькамі не ў поўнай меры. Дзеці і бацькі маюць патрэбу ў асэнсаванні неабходнасці мадыфікацыі ладу жыцця і дасягнення змянення паводзін для павышэння санітарнай культуры і матывацыі да гігіены паражніны рота. Неабходна заўсёды здзяйсняць і ўдасканалваць інфармацыйна-адукацыйную масавую прафілактычную работу, выкарыстоўваючы ўсе дасціпныя метады і сродкі стаматалагічнай асветніцкай дзейнасці.

Літаратура

1. Ахова здароўя ў РБ : афіц. стат. зб. Мінск, 2004. 200 с.
2. Доклад о состоянии здоровья в мире. ВОЗ. 2008г. 125 с.
3. Жарко, В.И. Год здоровья и высоких технологий / В.И. Жарко // Медицинский вестник. 2009. № 10.
4. Лунёва, Н.А. Отдаленные результаты проведения образовательной стоматологической программы для школьников младших классов / Н.А. Лунева, Е.Е. Маслак // Стоматология детского возраста и профилактика. 2007. № 4. С. 59–62
5. Максимова, В.П. Основание для оптимизма / В.П. Максимова // Клиническая стоматология. 1998. № 2. С. 90–91
6. Морозова, Н.В. Состояние и перспективы развития стоматологической помощи детям в условиях перехода к рыночным отношениям: автореф. дис. ... канд. экон. наук / Н.В. Морозова. М., 2001. 61 с.
7. Нацыянальная праграма дэмаграфічнай бяспекі Рэспублікі Беларусь на 2007–2010 гг.: Мінск, 2007. 98 с